

ПРОЩАЛЬНА ПОСМІШКА ВАЛЕРІЯ КОРНІЙЦЯ

... Як же боляче перейти на минулий час!

Був у моєму житті, на жаль, недовго, талановитий і весело-задирикуватий приятель. Років десять ми зрідка бачились, запрошуючи один одного на свої авторські вечори, а я Валерія Петровича Корнійця – ще й на музейні заходи. «Як буду здоровий і Таєчка теж – прийду», – відповідав. Як не міг – попереджав або вибачався. Інтелектуал і аристократ, харизматично-дружелюбний, відвертий, не скупився ні на похвалу, ні на критику. Був і самокритичний. Душевно поріднили нас три любові: до поезії, до перекладів і до іронії. До другого, сподіваюсь, саме я його спокусила. Коли він позитивно відгукнувся на подаровану мою першу книжку перекладів «Стежками століть», я порадила: «А ти ж, російський філолог, і українську знаєш, то й спробуй!». Через деякий час Валерій приніс у літмузей перші переклади української поезії російською, які я щиро похвалила. Він був і до смерті залишався високопродуктивним поетом і перекладачем, головне – читачем, що серед сьгоднішніх поетів – рідкість. Писав до останнього дня, навіть, коли душили хвороби і вибила з сідла сліпота...

Валерій Петрович передав до музею одинадцять своїх книг: «Судьбы веретено», «Над кручею», «Струны души», «Перо поэта», «Перезвоны» (де є російськомовні переклади поезій наших земляків В. Юр'єва, Л. Народового, А. Кримського, В. Гончаренка, В. Базилевського), «Вкус полыни», «Анатолий Крымский. Избранное» (переклад з української з передмовою А. Коржа), «Осколки», «Оборвавшийся взлет» (переклади поезій В. Симоненка), «Думы мои, думы мои...» (переклади поезій Т. Шевченка – з передмовою Г. Клочека), «На зламі часу». Більшість названих книг під редакторством та з передмовами Станіслава Янчукова побачили світ у Центрально-Українському видавництві і були подаровані в літмузей з автографами. Дванадцятку книгу «Непокорное эхо» передарувала музею авторка цієї статті. Ще чотири відсутні збірки обіцяє додати вдова.

Останнім днем його життя був день третього травня 2021 року, а першим – 25 лютого 1940 року. Отже, прожив 81 рік – працюючи, люблячи сім'ю, в якій дружина – режисерка за фахом Тетяна Корнієць була зіркою першої величини, теж видавала книги і редагувала його поезію. На відміну від інших творчих сімей, у Корнійців не було місця суперництву чи заздрості. Любов зігривала й надихала обох більше 60-ти років. У шістнадцяти книгах автора, що вийшли друком за 11 років, чільне місце займають вірші, де героїня – дружина й Муза в одній особі. Саме вона щойно здійснила посмертне видання поетичного щоденника свого чоловіка «Раздумья». Книга вийшла у видавництві «Поліграф-Сервіс» коштом родини та друзів.

Автор посміхається нам (він завжди був усміхненим) з двох фото на кольоровій обкладинці та чорно-білого перед першим розділом «Законы чести». Є ще й другий – «Хроника фактов, мыслей и чувств». У видавничих даних вказано, що в книги є редактори, але названо лише ім'я одного – Тетяни Корнієць. Вона ж, ймовірно, є упорядником цієї книги. Констатується, що збірка вийшла українською та російською мовами. Але перша знов присутня тільки у видавничих даних...

В анотації сказано, що книга – «не отвлечённые фантазии поэта, размышления и чувства человека, уходящего из жизни. Здесь и воспоминания, и благодарность людям, которые были рядом, и огромное желание увидеть Украину благополучной и зажиточной, самостоятельной и заботливой матерью своего многонационального народа. Юмор автора печален, сатира – едкая, жизненные взгляды полны философского осмысления действительности... Читая его стихи, вспомните душу поэта». Гадаю, це – слова дружини. Здається, коротко все головне й сказане. Але кожен читач хоч подумки зможе додати щось до цього узагальнення...

Що можу додати я, прочитавши не лише посмертну, а й десяток збірок, виданих автором за життя? Дорікала йому іноді відлюдністю, мовляв, з'являється лише на презентаціях своїх книг. Але тепер бачу, як уперто й наполегливо він працював над словом, використовуючи кожен подаровану останнім роком життя хвилину. Писав, перемагаючи біль. Зрідка телефонував, читав щойно придумані рядки, які через сліпоту вже не міг записати. Диктував дружині, або вчив напам'ять, яка була в нього блискуча (розповідав у деталях про життя й роботу в Афганістані у 80-х роках минулого століття).

«Раздумья» – це дійсно щоденник, де в хронологічному порядку з 6-го березня по 31 грудня 2020 року та з 1 січня по 10 квітня 2021 року говорить з нами душа Валерія Корнійця. Спробуємо вирахувати, якими темпами трудилась душа, якій він все життя «не дозволял лениться». Виходить, за 466 днів написано 339 віршів. Бували дні без віршів – рідко, а бувало, що писалось по кілька віршів у день.

Згадую свої враження від його першої збірки «Веретено судьбы» (2011). Автор дебютував пізно – у 70, але прийшов до читачів із зрілою поезією, в якій була чітка думка, лаконізм форми, іронія, гумор, сарказм,

афористичність, самокритика й емоційна напруга. Всі складові ознаки його стилю кочували із книги в книгу. Вірний їм і собі залишився В. Корнієць і в посмертному виданні, за яке спасибі Тетяні Корнієць. Знаю, крім неї, ще одну вдову, Наталію Ганоцьку, яка вже десяток літ береже і примножує пам'ять про свого чоловіка-поета, видаючи його посмертні книги.

... У пошуках крилатого рядка для заголовка перегортаю ще раз сторінки «Раздумий», які позначала умовними плюсиками (захоплення) та мінусиками (редакторсько-коректорські помилки, яких зовсім мало). Читаю: «Любовь – бесконечный полёт в поднебесье»; «За мир и счастье нужно драться!» і

*Две звезды без земных уже пут,
Друг за друга лучами держась
В бесконечность продолжают путь.*

Так поетично прогнозував автор фініш своєї земної дороги.

Вірші у В. Корнієця майже завжди без назв, лаконічні, часто – чотирирядкові. У них – незгода й протест проти недосконалої влади, її наруги над народом, що ту владу «коронував»:

*Независимой жизни уродами
Вся украдено и распродано,
Только совесть продать не сумели,
Потому что её не имели.*

Свої роздуми поет висловлював афористично: «Память прошлому смотрит в глаза»; «Не зажечь отгоревший закат»; «Отыщите родных по душе»; «Видим мы не глазами, а памятью»; «От “уа” до “ау” промежутки у каждого свой».

Йому вдалося вдало переінакшити чи то відоме прислів'я, чи навіть рядки класика. Замислювався над звичайним словосполученням, наприклад, за що плач лебедя при прощанні названо «лебедина пісня»? Роздумував над «полюсами» – «закат-рассвет», за якими часто приховував старість і молодість. Умів бути гнівним і злим до тих, хто цього заслужив, висміював і безпощадно ганив ворогів України, які заповнили «эру лжи...»

*Украинцы уверены в завтрашнем дне,
Потому, что дно непременно наступит.*

Але при цьому був ніжним, лагідним і вдячним, своєрідно трактуючи почуття любові:

*Хочешь, стану костром на снегу,
Чтоб прогнать холодов оскал,
Или в зной ветерком пробегу,
Чтобы тело твоё ласкать.*

За п'ять місяців до смерті звертався до дружини, прощаючись:

*Я в закат ухожу понемногу,
Не надеясь встречать рассвет,
Ты меня проводи в дорогу,
По которой возврата нет.
Может, дождик заплачет частый,*

*Обожжёт ли мороза боль,
Но в награду тебе за счастье
Я оставлю свою любовь.*

В. Корнієць був відданим другом. Про це свідчить його щемний вірш: «Памяти друга Григория Семёновича Рожинского» Ось строфа з нього:

*Вдруг космос на мгновение станет куцым –
И наши судьбы вновь пересекутся.
И я тебя узнаю по улыбке,
По голосу и по звучанью скрипки.*

Валерій часто розповідав про домашніх улюбленців і не раз писав про них. Наприклад, у поемі «Сиамское чудо» посмертної книги.

Винахідливість і оригінальність продемонстровані в освідченні у дружбі та любові як до окремих людей, так і до рідні чи дружньої компанії. Це іронічні жарти, побажання, тости, перетрактування анекдотів («Воробьиная песня»).

Автор надавав важливого значення в поезії не лише змісту, а й формі, особливо – мові, використовуючи звукопис: «мне путы – мыслей паутин» та рідкісні, в тому числі складні рими: распят – страсти; суставе – под составом – не доставит; пень – не успел; поднебесье – и бесом; тать – хотят: в уме – на мель. Творив нові влучні приказки: «Жаль, но у позднего цветка жизнь хоть ярка, но коротка»; «Если совестью не мучиться, даже пёс способен ссучиться»; «Но первым навстречу делает шаг не тот, кто неправ, а кто любит сильнее». Наслідував прийоми байки чи казки («Притча о короне»). Ось, наприклад, кінцівка-мораль: «Каждый ищет судьбы бутерброд, жизнь – река, но не всем виден брод». Перефразовував відомі заголовки: «А мы – над пропастью – во лжи».

Поет також допомагав нам боротись із пандемією своїм гострим іронічним словом:

*Мы долгий путь прошли с тобой вдвоём,
Всё испытал: победы и уроны.
Мы свой рубеж последний не сдаём –
Плевать на вирус, будь он хоть в короне!*

Вірш «Размышления» можна було б взяти епіграфом до книги, бо в ньому автор сконцентровано дає самооцінку творчості:

*Скоро стану добычею тления:
Есть у каждого день свой и час...
И тревожат меня размышления
О судьбе, о стране и о нас.*

Свій відгук-спогад хочеться закінчити ще однією цитатою:

*Вышло время бросать якоря,
Стар уже, только как-то не верится,
А с небес мне улыбку даря,
Подмигнула Большая медведица.
И я не стану спорить с ней:
Она большая – ей видней!*

Ці слова тепер уже посмертно стосуються поета, якого багато хто відкриє чи впізнає і по усмішці з фото, і по його поетичному почерку.

Антоніна Корінь, науковиця
літературно-меморіального
музею І. К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького

Опубліковано:
газета «Народне слово»,
№ 1-2, 2022